

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 10.10.2025 г.

С определение № 334 от 28.01.2025 г. по гр. д. № 2257/2023 г. състав на IV гражданско отделение на ВКС на основание чл. 292 ГПК е спрял производството по делото и е предложил на Общото събрание на Гражданска колегия (ОСГК) да постанови тълкувателно решение по въпроса:

„Приравненият служебен стаж по § 57 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 44/12.06.2012 година) на държавните служители по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 93/24.11.2009 година) включва ли се в стажа по чл. 235, ал. 1, т. 1 от ЗМВР за определяне на размера на обезщетението по чл. 234, ал. 1 от ЗМВР?“

Съдебният състав по гр. д. № 2257/2023 г. на IV г. о. е постановил по делото определение № 1442 от 27.03.2023 г., с което е допуснал до касационно обжалване решение № 57 от /20.03.2023 г. на Окръжен съд Силистра, по гр. д. № 373/2022 г. по следните пет въпроса: 1) стаж, придобит по трудово правоотношение по КТ, и служебен стаж по ЗДСл на служител по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР в смисъла на непрекъснатост на трудовия стаж идентичен ли е с правното значение на реално прослужени години на държавна служба, възникнала с административен акт за назначаване по ЗМВР; 2) дължими ли са обезщетения по КТ и по ЗДСл при прекратяване на служебното правоотношение на основание чл. 226, ал. 1, т. 1 от ЗМВР, поради навършване на пределна възраст 60 години на служител по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР, когато изплатените обезщетения по чл. 234, ал. 1 от ЗМВР при прекратяване на служебното правоотношение са по-големи от тези по КТ и ЗДСл, които би получил, в случай че правоотношението беше продължило по КТ и по ЗДСл, ако не бяха универсалните правоприемства; 3) при прекратяване на служебното правоотношение на основание чл. 226, ал. 1, т. 1 ЗМВР на служител по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР, стажът по КТ и по ЗДСл, придобит преди назначаването на държавна служба в МВР, приравнява ли се на служебен стаж на държавен служител по ЗМВР; 4) понятието прослужени години в разпоредбата на чл. 234 от ЗМВР идентично ли е с понятието трудов и служебен стаж и подлежи ли на разширително тълкуване нормата на чл. 235, ал. 1 и ал. 2 от ЗМВР за формиране на размера на обезщетението по чл. 234 от ЗМВР при прекратяване на служебното правоотношение на служител по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР; 5) налице ли е празнота в закона относно понятието „приравнен служебен стаж“, относим към разпоредбата на чл. 234 във връзка с чл. 235 от ЗМВР при определяне на обезщетението при прекратяване на служебното правоотношение поради навършване на пределна възраст 60 години в МВР на служител по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР.

Прието е, че по отношение на последните два от посочените по-горе въпроса е налице допълнителното основание за допускане на касационното обжалване по чл. 280, ал. 1, т. 3 от ГПК, а по отношение на останалите три формално е налице това по чл. 280, ал. 1, т. 1 от ГПК. Последното се обосновава от разликата между приетото от въззивния съд по посочените въпроси и възприетото с решение № 211 от 12.12.2014 г., постановено по гр. д. № 7769/2013 г. по описа на ВКС, ГК, III г. о., решение № 330 от

17.11.2014 г., постановено по гр. д. № 2780/2014 г., решение № 56 от 29.04.2015 г., постановено по гр. д. № 4325/2014 г., решение № 138 от 12.06.2015 г., постановено по гр. д. № 3835/2014 г., решение № 266 от 28.07.2015 г., постановено по гр. д. № 5589/2014 г. и решение № 304 от 30.11.2017 г., постановено по гр. д. № 729/2017 г., петте по описа на ВКС, ГК, IV г. о. Съгласно посочените съдебни решения разпоредбата на § 57 от ПЗРЗИДЗМВР (Обн. – ДВ, бр. 44/12.06.2012 г.) има материалноправен характер и затова не намира приложение по отношение на правоотношения, които са прекратени преди влизането ѝ в сила – 01.07.2012 г. Прието е също, че приравненият стаж по тази разпоредба не се взема предвид при определяне на размера на обезщетението по чл. 252 от ЗМВР (отм.), като от значение за последното е само стажът по чл. 253 от ЗМВР (отм.). За остатъка от периода, през който е било в сила правоотношението, лицата имат право на обезщетение по КТ или по ЗДСл съгласно действащите към момента на прекратяване на правоотношението разпоредби на тези закони. Тази практика е формирана с оглед правото на обезщетение по чл. 252 от ЗМВР (отм.), като всички правоотношения, които са дали повод за предявяване на исковете, са били прекратени преди влизането в сила на действащия към настоящия момент ЗМВР, обнародван в ДВ, бр. 53/27.06.2014 г. В същия правото на обезщетение при прекратяване на служебното правоотношение, аналогично на чл. 252 от ЗМВР (отм.), е уредено в чл. 234 от ЗМВР, като стажът, който се взема предвид, е посочен в чл. 235 от ЗМВР.

Съставът е констатирал, че предвид съдържанието на мотивите към въззивното решение, същото формално противоречи на цитираната по-горе практика на ВКС. Съобразил е обаче факта, че правото на обезщетение, което е предмет на производството по гр. д. № 2257/2023 г. на IV г. о. на ВКС, е възникнало при действието на ЗМВР, обнародван в ДВ, бр. 53/27.06.2014 г., а съдебната практика е формирана с оглед на правилата на ЗМВР (отм.). Поради това, за да се установи дали действително съществува противоречие, трябва да се прецени дали тази практика е приложима и към действащите в момента разпоредби на ЗМВР или пък с оглед на последните трябва да се промени или изостави. Доколкото установяването на това обстоятелство не може да бъде извършвано в производството по чл. 288 от ГПК, съдът е допуснал касационно обжалване на решението на Окръжен съд Силистра.

При извършената проверка съставът на IV г. о. на ВКС е констатирал, че разпоредбата на чл. 252, ал. 1 от ЗМВР (отм.) предвижда, че при прекратяване на служебното правоотношение държавните служители имат право на обезщетение в размер на толкова месечни възнаграждения, колкото прослужени години имат, но не повече от 20, като разпоредбата на чл. 234, ал. 1 от ЗМВР е с идентично съдържание.

Начинът на определяне на размера на обезщетението по чл. 252, ал. 1 от ЗМВР (отм.) е посочен в чл. 253 от същия закон. Съгласно ал. 1 на последната разпоредба при определяне на размера на обезщетението по чл. 252 от ЗМВР (отм.) се вземат предвид прослужените години като: 1) служител в МВР; 2) държавен служител – офицер, сержант или гражданско лице по отменения ЗМВР; 3) служител по отменения § 19 от ПЗРЗИДЗИН и 4) или на военна служба, като изрично е указано, че не се взема предвид приравнения трудов стаж. Същевременно в ал. 2 на чл. 253 от ЗМВР (отм.) е регламентирано, че извън случаите по ал. 1 на разпоредбата приравненият трудов стаж се зачита за определяне на еднократното обезщетение при прекратяване на служебното правоотношение на държавните служители от МВР поради пенсиониране, когато са прослужили последните 13 години и 4 месеца на длъжности по ал. 1.

В действащия ЗМВР начинът на определяне на обезщетението по чл. 234, ал. 1 от ЗМВР е посочен в чл. 235 от закона. При сравнението между тази разпоредба и чл. 253 от ЗМВР (отм.) е видно, че в чл. 235, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗМВР са възпроизведени

хипотезите на чл. 253, ал. 1, пр. 1 и пр. 2 от ЗМВР (отм.), а пр. 3 и пр. 4 от последната разпоредба са възпроизведени в чл. 235, ал. 1, т. 3 и т. 4 от ЗМВР, като по отношение на последната е посочено, че не се взема предвид времето на срочната военна служба. Изискването да не се взема предвид приравнения трудов стаж е изведено в самостоятелна ал. 2 на чл. 235 от ЗМВР. Същевременно разпоредбата на чл. 253, ал. 2 от ЗМВР (отм.) е възпроизведена в чл. 235, ал. 3 от ЗМВР, като е конкретизирано, че се взема предвид само трудовия стаж, приравнен към първа категория труд. От сравнението между двете нормативни уредби е видно, че не е налице съществена разлика между двете – новата уредба следва по съдържанието си старата такава, като само я конкретизира. С оглед на това единствено приемането на новия ЗМВР не би могло да доведе до промяна на установената вече съдебна практика, макар и същата да е формирана при действието на отменения ЗМВР (отм.).

В определение № 334 от 28.01.2025 г. по гр. д. 2257/2023 г. на IV г. о. съставът е констатирал, че разпоредбата на § 57 от ПЗРЗИЗМВР е обнародвана в ДВ, бр. 44/12.06.2012 г., и е в сила от 01.07.2012 г. От посочените по-горе решения на ВКС само решение № 56 от 29.04.2015 г. по гр. д. № 4325/2014 г и решение № 304 от 30.11.2017 г. по гр. д. № 729/2017 г. по описа на ВКС, ГК, IV г. о., са постановени във връзка с прекратявания на служебните правоотношения след тази дата, но и останалите такива съдържат тълкуване на приложимостта на разпоредбата към начина на определяне на обезщетението по чл. 252, ал. 1 от ЗМВР (отм.).

Съставът е изтъкнал, че поставените от ГДПБЗН в изложението й по чл. 284, ал. 3, т. 1 от ГПК правни въпроси са в пряка връзка с приетото от съда в решение № 50083 от 29.05.2023 г., постановено по гр. д. № 1706/2022 г. по описа на ВКС, ГК, III г. о. В него е прието, че съгласно чл. 234, ал. 1 ЗМВР при пенсиониране държавният служител има право на толкова възнаграждения, колкото прослужени години, но не повече от 20. Според чл. 235, ал. 1 и ал. 2 ЗМВР за обезщетението се вземат предвид прослужените години като държавен служител в МВР, без да се зачита приравнения трудов стаж. Съгласно § 57 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 44/12.06.2012 г.) стажът, придобит по ЗДСл от служителите по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 93/24.11.2009 г.), се зачита за работа при един и същ орган по назначаване. А съгласно § 64 ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 93/24.11.2009 г.) държавни служители в служебни правоотношения и служители по трудови правоотношения с министъра на извънредните ситуации, които осъществяват функции, свързани със защита при бедствия и осигуряване на гражданите на достъп до службите за спешно реагиране чрез Националната система за спешно повикване с единен европейски номер 112 към датата на влизане в сила на Решението на Народното събрание за приемане на структурата на Министерския съвет на Република България (ДВ, бр. 60/30.07.2009 г.), с което Министерството на извънредните ситуации се закрива, се назначават в МВР без провеждане на конкурс и без да са налице специфичните изисквания на чл. 179, ал. 1, т. 4 и ал. 3.

Съдът е отбелязал, че нормата на чл. 235 от ЗМВР изрично изключва приравнения трудов стаж от служебния стаж, който се зачита при определяне на обезщетението за прослужени години в МВР, но законът не урежда приравнения служебен стаж по § 57 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 44/12.06.2012 г.). Нормите изключение се тълкуват ограничително, поради което приравненият служебен стаж по ЗДСл, който се счита за служебен стаж по ЗМВР, се зачита като прослужени години в МВР. Правилото е, че приравнените факти пораждаат еднакви правни последици. По този начин е отговорено на въпроса, по който е допуснато касационно обжалване (следва ли на държавния служител от структурите на „Гражданска защита“, служил по непрекъснато служебно правоотношение по ЗДСл и по ЗМВР, при прекратяването му да се изплаща обезщетение в размер на толкова брутни трудови възнаграждения,

колкото години е имал прослужени по ЗДСл и по ЗМВР). Съдът посочил, че доколкото служебното правоотношение на ищцата не е било прекратено при преминаване на структурите на „Гражданска защита“ към МВР, то § 57 от ЗИДЗМВР (ДВ, бр. 44/12.06.2012 г.) се прилага спрямо нея и служебното правоотношение по ЗДСл се зачита като служебно правоотношение по ЗМВР. За неоснователно било снето позоваването на ответника МВР на съдебна практика по чл. 252 от ЗМВР (отм.), тъй като тя се отнасяла за случаи, когато служебното правоотношение е било прекратено преди 2012 г., преди приемане на нормата на § 57 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 44/12.06.2012 г.), а разглежданият случай не бил такъв, защото служебното правоотношение на ищцата не е било прекратено при преминаване на структурите на „Гражданска защита“ към МВР заради наличието на универсално правоприемство, установено и с ТР № 10/27.11.2014 г., постановено по тълк. д. № 10/2013 г. на ОСГК на ВКС.

Съставът на IV г. о. на ГК на ВКС е заключил, че за да се произнесе по съществото на повдигнатия пред него спор трябва да прецени дали приравненият служебен стаж по § 57 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 44/12.06.2012 г.) на държавните служители по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 93/24.11.2009 г.) се включва в стажа по чл. 235, ал. 1, т. 1 ЗМВР за определяне на размера на обезщетението по чл. 234, ал. 1 ЗМВР. С оглед изложеното по-горе обаче по отношение на този въпрос е налице противоречива съдебна практика на ВКС. Отговор коя от тях е правилна не може да бъде даден от съдебния състав с решението му по чл. 290 и чл. 293 от ГПК, поради което е налице хипотезата на чл. 292 от ГПК. Затова съдът е отменил протоколното определение от 12.06.2024 г., с което е приключено събирането на доказателствата и е даден ход на устните състезания по делото, спрял е производството по гр. д. № 2257/2023 г. по описа на ВКС, ГК, IV г. о. и е предложил на ОСГК на ВКС да постанови тълкувателно решение по противоречиво разрешавания въпрос, който е от значение за производството по делото, тъй като е посочен не само като основание за допускане на касационното обжалване, но и като оплакване за неправилност на въззивното решение.

Наличието на противоречива съдебна практика на състави на ВКС обуславя необходимост от упражняване на тълкувателните правомощия на ОСГК на ВКС. Предвид изложеното и на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ вр. чл. 3 и чл. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд, приети с решение на Пленума на ВКС от 15.11.2016 г., следва да бъде образувано тълкувателно дело в Гражданската колегия на ВКС.

С оглед тези съображения

Р А З П О Р Е Ж Д А М :

I . Да се образува тълкувателно дело № 3/2025 г. по описа на ВКС, Гражданска колегия, за приемане на тълкувателно решение по следния въпрос, поставен в определение № 334 от 28.01.2025 г. по гр. д. № 2257/2023 г. на IV г.о. на ВКС:

„Приравненият служебен стаж по § 57 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 44/12.06.2012 година) на държавните служители по § 64 от ПЗРЗИДЗМВР (ДВ, бр. 93/24.11.2009 година) включва ли се в стажа по чл. 235, ал. 1, т. 1 от ЗМВР за определяне на размера на обезщетението по чл. 234, ал. 1 от ЗМВР?“

II . На основание чл. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен

съд определям комисия за изготвяне на проект за тълкувателно решение в състав: съдия Емил Томов- член, съдия Боян Цонев, член и съдия Мария Христова, докладчик.

III. Делото да се докладва на посочената комисия за произнасяне по чл. 7.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия във Върховния касационен съд.

IV. Настоящото разпореждане, заедно с определение № 334 от 28.01.2025 г. по гр. д. № 2257/2023 г. на ВКС, ГК, IV г. о., да се публикуват на вътрешния и външния сайт на ВКС – секция „Тълкувателни дела“.

ГАЛИНА ЗАХАРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД